ASIANTUNTIJALAUSUNTO

5.6.2026

VNS 12/2025 vp

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

# Lausunto valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta

Keski-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua maaseutupoliittisesta selonteosta aluekehittämisen ja kokonaisturvallisuuden näkökulmista.

Selonteon perustana oleva näkemys maaseudun merkityksestä koko Suomen hyvinvoinnille - ja samalla aluekehitykselle ja kokonaisturvallisuudelle - on erityisen tärkeä. Maaseudun resurssit ja mahdollisuudet on otettava huomioon koko yhteiskunnan tulevaisuutta suunniteltaessa.

## Aluekehittäminen

Aluekehittämistä ja maaseutupolitiikkaa yhdistää kokonaisvaltaisuus ja hallinnonaloja kokoava luonne. Molemmissa huomioidaan alueiden erityispiirteet ja tarpeet sekä yhteensovitetaan eri hallinnonalojen kehittämistoimia.

Selonteko tuo selkeästi esiin maaseutualueiden haasteet ja mahdollisuudet. Vaikka Suomi on kaupungistunut, maaseutu kattaa edelleen lähes 95 % maan pinta-alasta. Edellisen selonteon jälkeen tapahtuneet palveluverkkojen heikennykset ovat aiheuttaneet muutoksia paitsi palveluiden saatavuudessa myös työpaikkojen ja muiden kerrannaisvaikutusten myötä.

Selonteossa keskeisiksi toimintatavoiksi nostetaan dialogi ja kumppanuus. Vastaavasti aluekehittämisessä korostuvat verkostoyhteistyö ja ekosysteemien rakentaminen. Molemmat lähestymistavat perustuvat toimijoiden väliseen vuoropuheluun, luottamukseen ja kumppanuuksiin, joiden avulla puolestaan voidaan vahvistaa yhteistä kehittämistä ja vaikuttavuutta.

Jotta valtakunnallinen ja maakunnallinen kehittämistyö voivat jatkossa muodostaa yhtenäisen ja vaikuttavan kokonaisuuden, tarvitaan koordinoitua suunnittelujärjestelmää ja maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) roolin vahvistamista. Tuekseen järjestelmä tarvitsee tietoon perustuvaa suunnittelua ja seurantaa. Selonteossa käytetty kansallinen paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutu-luokitus ja rinnalla kulkeva saaristoalueiden luokitus antavat hyvän pohjan aluekehittämisen ilmiöiden, tarpeiden ja haasteiden tunnistamiselle. On tärkeää, että selonteossa tunnistetaan tarve vahvistaa maaseutuvaikutusten arviointia sekä kehittää tutkimusta ja tiedontuotantoa. Tämä on tarpeen, koska nykyinen tietopohja ei vielä riittävästi tue päätöksenteon maaseutuvaikutusten tunnistamista ja arviointia.

Selonteko toimii kattavana koontina maaseutupolitiikan eri osa-alueista. Se on arvokas väline maakuntien kehittämistyölle ja parhaillaan käynnissä olevalle kansallisen kumppanuussuunnitelman (NRPP) laatimiselle niin kansallisella, alueellisella kuin EU:n tasolla.

Vaikka suunnittelujärjestelmä onkin rakenteiltaan kunnossa, käytännön toimet ratkaisevat onnistumisen. Selonteon sisältämät hallinnonaloja yhdistävät tavoitekokonaisuudet ja suositukset ovat erinomainen raami aluekehitystyölle. Tärkeää on toimintaedellytysten, luottamuksen ja tulevaisuuden uskon turvaaminen ihmisten ja yhteisöjen osallistamisen ja kuulemisen keinoin. Kehittämällä maaseudun olosuhteita konkreettisilla, alueellisesti vaikuttavilla toimilla palautetaan asukkaiden luottamusta valtioon. Keski-Suomen liitto tunnistaa tärkeimpinä hallinnonaloja yhdistävinä tavoitteina ja kehittämiskohteina:

- maaseudun talouden rakenteiden uudistaminen sekä osaamisen ja työvoiman turvaaminen
- maaseudun asuttavuuden ja palveluverkkojen toimivuuden varmistaminen
- digitaalisen kuilun kaventaminen ja fyysisen saavutettavuuden vahvistaminen

Kestävän kasvun luontaisia mahdollisuuksia on mm. luonnon monimuotoisuudessa, puhtaan ruoan ja energian tuotannossa sekä kiertotaloudessa.

## Kokonaisturvallisuus

Maaseutupolitiikan selonteko tunnistaa ansiokkaasti turvallisuusympäristön ja geopolitiikan muutokset. Kokonaisturvallisuuskäsitteen kautta selonteossa arvioidaan riittävällä systemaattisuudella suomalaisen kokonaistuvallisuusmallin ns. kriittisten ja elintärkeiden toimintojen suhde maaseutuun.

Keski-Suomen liitto näkee erityisen tärkeinä väestönkehitykseen ja maaseudun elinkeinorakenteen muutoksiin liittyvät haasteet. Näillä on suora vaikutus niin kansalliseen huoltovarmuuteen, resilienssiin kuin henkiseen kriisinkestävyyteen. Alkutuotannon ja elintarvikehuollon rooli on kansalliselle huoltovarmuudelle korostuneen tärkeä. Samoin energiantuotannon omavaraisuus ja hajautus vahvistavat strategista autonomiaamme ja kriisinkestävyyttä.

Yhteisöllisyys on perusta, jonka varaan rakentuu henkinen kriisinkestävyys ja maanpuolustustahto. Maaseutualueiden aktiivinen järjestö- ja kansalaistoiminta tuottaa merkittävän määrän normaaliolojen sekä häiriö- ja poikkeusolojen turvallisuuspalveluja. Esimerkiksi sopimuspalokuntalaiset ja erilaiset kyläkohtaiset varautumisjärjestelyt, kuten kyläturvallisuusmalli, ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Maaseudun kehittämisessä on lisäksi tärkeää tunnistaa saavutettavuuden, sotilaallisen liikkuvuuden sekä digitaalisen saavutettavuuden kysymykset, joilla on suora kytkös kokonaisturvallisuuden toteutumiseen ja toimeenpanoon.

Lisätietoja lausunnosta antaa aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi, 040 591 0760.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja